YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kuudes jaosto)
8 päivänä lokakuuta 1987 *

Asiassa 80/86,

jonka Arrondissementsrechtbank te Arnhem on saattanut ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan mukaisesti yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen ensin mainitussa tuomioistuimessa vireillä olevassa rikosasiassa, jossa vastaajana on

Kolpinghuis Nijmegen BV, Nijmegen,

ennakkoratkaisun luontaisten kivennäisvesien hyödyntämistä ja markkinoille saattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 15 päivänä heinäkuuta 1980 annetun neuvoston direktiivin 80/777/ETY (EYVL L 229, s. 1) tulkinnasta ja erityisesti tämän direktiivin vaikutuksista ennen direktiivin saattamista osaksi kansallista oikeusjärjestystä,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja O. Due sekä tuomarit G. C.Rodríguez Iglesias, T. Koopmans, K. Bahlmann ja C. Kakouris,

julkisasiamies: J. Mischo,
kirjaaja: hallintovirkamies D. Louterman,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet:

- Alankomaiden hallituksen puolesta kansliapäällikkö I. Verkade kirjallisessa käsittelyssä ja asiamies G. M. Borchardt suullisessa käsittelyssä,

- Britannian hallituksen puolesta asiamies S. J. Hay kirjallisessa käsittelyssä ja assistant solicitor H. L. Purse suullisessa käsittelyssä,

* Oikeudenkäyntikieli hollanti.

- Italian hallituksen puolesta asiamiehenä diplomaattisten riita-asioiden osaston päällikkö Luigi Ferrari Bravo, avustajanaan valtionasiamies M. Conti,

- Euroopan yhteisöjen komission puolesta kirjallisessa käsittelyssä asiamiehenä oikeudellisen yksikön virkamies Auke Haagsma, tilallaan suullisessa käsittelyssä asiamiehenä oikeudellinen neuvonantaja R. C. Fischer,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen ja 3.2.1987 pidetyn suullisen käsittelyn,

kuultuaan julkisasiamiehen 17.3.1987 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Arrondissementsrechtbank te Arnhem on esittänyt 3.2.1986 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 14.3.1986, ETY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla neljä yhteisön oikeuden tulkintaa koskevaa ennakkoratkaisukysymystä tietyn direktiivin vaikutuksesta sellaisen jäsenvaltion oikeudessa, joka ei vielä ole ryhtynyt direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittaviin toimenpiteisiin.

2 Nämä kysymykset on esitetty sellaisen rikosoikeudenkäynnin yhteydessä, jossa juomia myyvää yritystä syytetään "kivennäisvedeksi" nimitetyn, mutta vesijohtovedestä ja hiilihaposta koostuvan veden varastoinnista kaupan pitämistä ja toimitusta varten. Tätä yritystä syytetään Nijmegenin kunnan Keuringsverordeningin (tarkastussäännöstö) 2 artiklan rikkomisesta; artiklassa kielletään koostumukseltaan virheellisten myyntiin ja kulutukseen tarkoitettujen hyödykkeiden varastointi kaupan pitämistä ja toimitusta varten.

3 Officier van justitie (yleinen syyttäjä) on vedonnut toimivaltaisessa tuomioistuimessa (Politierechter) muun muassa luontaisten kivennäisvesien hyödyntämistä ja markkinoille saattamista koskevan jäsenvaltioiden lainsäädännön lähentämisestä 15 päivänä heinäkuuta 1980 annettuun neuvoston direktiiviin 80/777/ETY (EYVL L 229, s. 1). Direktiivissä säädetään erityisesti, että jäsenvaltiot antavat tarvittavat säännökset sen varmistamiseksi, että vain jäsenvaltion maaperästä saatuja vesiä ja tämän jäsenvaltion vastuullisen

viranomaisen luontaisiksi kivennäisvesiksi tunnustamia vesiä, jotka vastaavat mainitun direktiivin liitteessä I olevan I jakson säännöksiä, voidaan pitää kaupan luontaisina kivennäisvesinä. Direktiivin tämä säännös olisi pitänyt panna täytäntöön neljän vuoden kuluessa direktiivin tiedoksiantamisesta eli 17.7.1984 mennessä, mutta Alankomaiden kyseinen lainsäädäntö on tullut voimaan vasta 8.8.1985, kun taas teot, joista pääasian vastaajaa syytetään, on tehty 7.8.1984.

4 Näissä olosuhteissa Arrondissementsrechtbank on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat kysymykset:

"1) Voiko kansallinen viranomainen (tässä tapauksessa syyttäjäviranomainen) vedota maan kansalaisia vastaan sellaisen direktiivin säännökseen, jonka osalta kyseinen jäsenvaltio ei ole säätänyt lakeja tai antanut täytäntöönpanosäädöksiä?

2) Onko kansallinen tuomioistuin direktiivin täytäntöönpanotoimenpiteiden puuttuessa velvollinen välittömästi soveltamaan asiaan liittyviä direktiivin säännöksiä silloinkin, kun asianomaiselle kansalaiselle ei näiden säännösten perusteella ole johdettavissa mitään erityisiä oikeuksia?

3) Kun kansallisen tuomioistuimen on tulkittava kansallisen oikeuden sääntöä, onko sen käytettävä tai voiko se käyttää ohjeenaan tähän tulkintaan soveltuvan direktiivin sisältöä?

4) Olisiko vastaus ensimmäiseen, toiseen ja kolmanteen kysymykseen erilainen, jos jäsenvaltiolle kansallisen lainsäädännön mukauttamiseen annettu määräaika ei olisi vielä päättynyt kyseiseen päivämäärään mennessä (tässä tapauksessa 7.8.1984)?"

5 Pääasiaa koskevia tosiseikkoja, asiaan liittyvää yhteisön ja kansallista säännöstöä sekä yhteisöjen tuomioistuimelle esitettyjä huomautuksia koskevat tarkemmat tiedot ilmenevät suullista käsittelyä varten laaditusta kertomuksesta. Oikeudenkäyntiasiakirjojen näitä osia käsitellään jäljempänä vain, mikäli se on tarpeen tuomioistuimen perustelujen selvittämiseksi.

Kaksi ensimmäistä kysymystä

6 Kaksi ensimmäistä kysymystä koskevat mahdollisuutta soveltaa sellaisinaan sellaisen direktiivin säännöksiä, joita ei kyseisessä jäsenvaltiossa vielä ole saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä.

7 Tältä osin on muistettava, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (erityisesti 19.1.1982 asiassa Becker annetun tuomion, asia 8/81, Kok. 1982, s. 53) kaikissa tapauksissa, joissa jonkin direktiivin säännökset ovat sisällöltään ehdottomia ja riittävän täsmällisiä, yksityiset oikeussubjektit voivat vedota niihin valtiota vastaan joko silloin, kun valtio ei ole asetetussa määräajassa saattanut direktiiviä osaksi kansallista oikeusjärjestystä tai kun se ei ole tehnyt sitä asianmukaisesti.

8 Tämä oikeuskäytäntö perustuu siihen, että 189 artiklassa direktiiville tunnustetun velvoittavan luonteen kanssa olisi ristiriidassa se, että periaatteessa suljettaisiin pois sellainen mahdollisuus, että ne henkilöt, joita asia koskee, voivat vedota direktiivillä asetettuun velvollisuuteen. Yhteisöjen tuomioistuin on tehnyt tästä sellaisen päätelmän, ettei jäsenvaltio, joka ei määräajassa ole toteuttanut direktiivin edellyttämiä täytäntöönpanotoimenpiteitä, voi vedota suhteessa yksityisiin oikeussubjekteihin siihen, ettei se itse ole täyttänyt direktiivistä johtuvia velvollisuuksiaan.

9 Yhteisöjen tuomioistuin on 26.2.1986 antamassaan tuomiossa (asia Marshall, 152/84, Kok. 1986, s. 723) kuitenkin korostanut, että perustamissopimuksen 189 artiklan mukaan direktiivit velvoittavat tällä tavalla – mihin mahdollisuus vedota direktiiviin kansallisessa tuomioistuimessa perustuu – ainoastaan "jokaista jäsenvaltiota, jolle se on osoitettu". Tästä seuraa, että direktiivi ei sellaisenaan voi luoda velvoitteita yksityiselle oikeussubjektille ja että direktiivin säännökseen ei näin ollen sellaisenaan voida vedota tällaista henkilöä vastaan. Niinpä on tutkittava sitä, onko vastaajan katsottava käsiteltävänä olevassa tapauksessa toimineen yksityisenä oikeussubjektina.

10 Kahteen ensimmäiseen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että kansallinen viranomainen ei voi yksityistä oikeussubjektia vastaan vedota sellaisen direktiivin säännökseen, jota ei vielä ole saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä.

Kolmas kysymys

11 Kolmannella kysymyksellä pyritään selvittämään, missä määrin kansallisen tuomioistuimen on kansallista oikeutta tulkitessaan otettava tai missä määrin se voi ottaa direktiivin huomioon.

12 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on 10.4.1984 antamassaan tuomiossa (Von Colson ja Kamann, 14/83, Kok. 1984, s. 1891) täsmentänyt, tietystä direktiivistä jäsenvaltioille johtuva velvoite saavuttaa direktiivissä tarkoitettu tavoite, sekä jäsenvaltioiden velvollisuus perustamissopimuksen 5 artiklan nojalla toteuttaa kaikki yleis- ja erityistoimenpiteet, jotka ovat aiheellisia tämän velvoitteen täyttämiseksi, sitovat jäsenvaltioiden kaikkia julkisen vallan käyttäjiä eli myös tuomioistuimia toimivaltansa rajoissa. Tästä seuraa, että soveltaessaan kansallista oikeutta ja erityisesti sellaista kansallisen lain määräystä, joka on nimenomaan annettu direktiivin täytäntöönpanemiseksi, kansallisen tuomioistuimen on perustamissopimuksen 189 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitetun tuloksen saavuttamiseksi tulkittava kansallista oikeutta direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti.

13 Tälle kansallisen tuomioistuimen velvoitteelle tukeutua direktiivin sisältöön kansalliseen oikeuteensa liittyviä sääntöjä tulkitessaan on kuitenkin yhteisön oikeuteen kuuluvista yleisistä oikeusperiaatteista, erityisesti oikeusvarmuuden ja taannehtivuuskiellon periaatteista johtuvat rajoituksensa. Yhteisöjen tuomioistuin on 11.6.1987 antamassaan tuomiossa (asia 14/86, Pretore di Salò v. X, Kok. 1987, s. 2545) todennut, että direktiivillä ei voi itsessään ja sen soveltamiseksi annetusta jäsenvaltion sisäisestä lainsäädännöstä riippumatta olla sellaista vaikutusta, että direktiivin säännöksiä rikkovien henkilöiden rikosoikeudellinen vastuu syntyisi tai ankaroituisi pelkästään direktiivin perusteella.

14 Kolmanteen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että jäsenvaltion tuomioistuimen on kansallista lainsäädäntöä soveltaessaan tulkittava sitä direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, jotta perustamissopimuksen 189 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitettu tulos saavutettaisiin, mutta direktiivillä ei voi itsessään ja sen soveltamiseksi annetusta jäsenvaltion sisäisestä lainsäädännöstä riippumatta olla sellaista vaikutusta, että direktiivin säännöksiä rikkovien henkilöiden rikosoikeudellinen vastuu syntyisi tai ankaroituisi pelkästään direktiivin perusteella.

Neljäs kysymys

15 Kysymys siitä, voidaanko direktiivin säännöksiin vedota sellaisinaan kansallisessa tuomioistuimessa, nousee esille ainoastaan silloin, kun kyseinen jäsenvaltio ei ole asetetussa määräajassa saattanut direktiiviä osaksi kansallista oikeusjärjestystä tai kun se ei ole tehnyt sitä asianmukaisesti. Ottaen huomioon kahteen ensimmäiseen kysymykseen annetut kieltävät vastaukset niihin annetut ratkaisut eivät olisi erilaisia, vaikka jäsenvaltiolle kansallisen lainsäädännön mukauttamiseen annettu määräaika ei olisi vielä kyseiseen päivämäärään mennessä päättynyt. Kolmannen kysymyksen osalta, joka koskee yhteisön oikeudesta mahdollisesti aiheutuvia rajoituksia tuomioistuimen velvollisuudelle tai mahdollisuudelle tulkita kansallisen oikeuden sääntöjä direktiivi huomioon ottaen, on ongelma sama riippumatta siitä, onko määräaika saattamiseksi osaksi kansallista oikeutta päättynyt vai ei.

16 Neljänteen ennakkoratkaisukysymykseen on näin ollen vastattava, että edellä annetuissa vastauksissa esitetyt ratkaisut eivät olisi erilaisia, vaikka jäsenvaltiolle kansallisen lainsäädännön mukauttamiseen annettu määräaika ei olisi vielä kyseiseen päivämäärään mennessä päättynyt.

Oikeudenkäyntikulut

Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Alankomaiden, Italian ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksille sekä Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kuudes jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kansallinen viranomainen ei voi yksityistä oikeussubjektia vastaan vedota sellaisen direktiivin säännökseen, jota ei vielä ole saatettu osaksi kansallista oikeusjärjestystä.**

2) **Jäsenvaltion tuomioistuimen on kansallista lainsäädäntöä soveltaessaan tulkittava sitä direktiivin sanamuodon ja tarkoituksen mukaisesti, jotta perustamissopimuksen 189 artiklan kolmannessa kohdassa tarkoitettu tulos saavutettaisiin, mutta direktiivillä ei voi itsessään ja sen soveltamiseksi annetusta jäsenvaltion sisäisestä lainsäädännöstä riippumatta olla sellaista vaikutusta, että direktiivin säännöksiä rikkovien henkilöiden rikosoikeudellinen vastuu syntyisi tai ankaroituisi pelkästään direktiivin perusteella.**

3) **Edellä annetuissa vastauksissa esitetyt ratkaisut eivät olisi erilaisia, vaikka jäsenvaltiolle kansallisen lainsäädännön mukauttamiseen annettu määräaika ei olisi vielä kyseiseen päivämäärään mennessä päättynyt.**

Due Rodríguez Iglesias

Koopmans Bahlmann Kakouris

Julistettiin Luxemburgissa 8 päivänä lokakuuta 1987.

P. Heim
kirjaaja

O. Due
kuudennen jaoston puheenjohtaja